

De door ouders geschatte kans op werk voor hun kinderen

D. B. BAARDA, M. P. M. DE
GOEDE EN G. E. M. VAN DER
MEULEN

*Instituut voor Pedagogische en
Andragogische Wetenschappen
Rijksuniversiteit Utrecht*

Samenvatting

In dit artikel staat de vraag centraal hoe ouders van eind lagere-school- en LTS-leerlingen de kans op werk voor hun kinderen schatten en met welke factoren dit samenhangt. Het blijkt dat de ouders over het algemeen nogal pessimistisch zijn over de verwachte kans op werk voor hun kinderen. Van de ouders van de lagere-schoolleerlingen acht 36% de kans op werk voor hun kinderen klein tot zeer klein, voor de LTS is dat 41%.

De verwachte kans op werk blijkt bij ouders van de lagere-schoolkinderen vooral samen te hangen met de schoolprestaties van de kinderen en in mindere mate met de sociaal-economische status van het gezin en hun ervaring met werkloosheid. Werkloze ouders uit de laagste sociaal-economische milieus taxeren de kans op werk voor hun kinderen het ongunstigst.

1 Inleiding

Eind 1983 hebben wij in Pedagogische Studiën (Baarda e.a., 1983) verslag gedaan van een verkennend onderzoek naar de schoolprestaties van kinderen van werkloze vaders. Wij constateerden dat er sprake is van een tendens tot teruggang in de leerprestaties van kinderen op het moment dat hun vader werkloos wordt. Dit was niet het geval bij de nameting van de kinderen van werkenden. De achteruitgang is sterker naarmate de vader langer werkloos is.

Het is zinvol om te constateren dat er verschillen bestaan. Veel belangrijker is het om na te gaan waardoor deze verschillen veroor-

zaakt worden. Daartoe zijn wij een onderzoek begonnen dat zich richt op de vraag welke veranderingen er in een gezin plaats vinden wanneer een vader werkloos wordt (Baarda e.a., 1985). In dit artikel lichten wij er alvast één aspect uit, namelijk de verwachtingen die ouders hebben over de kans op werk voor hun kinderen. Wij vermoeden namelijk dat deze verwachting wel eens van invloed zou kunnen zijn op de leermotivatie van kinderen en als zodanig mogelijkerwijze één van de factoren, die een achteruitgang in leerprestaties bij kinderen van werklozen zou kunnen verklaren. Het is waarschijnlijk dat ouders die met werkloosheid geconfronteerd worden niet alleen pessimistisch zijn over de kans op het verkrijgen van werk voor zichzelf, maar ook de kans op werk voor hun kinderen relatief laag schatten. Deze verwachting zal de kinderen niet ontgaan en mogelijk hun leermotivatie en daarmee ook hun leerprestaties beïnvloeden. Aan de hand van onderzoeksmateriaal dat zowel van ouders van lagere schoolkinderen als van ouders van LTS-leerlingen is verkregen, willen wij nagaan hoe groot ouders de kans op werk voor hun kinderen schatten en welke factoren daarop van invloed zijn. Bij die factoren zullen wij niet alleen letten op ervaringen met werkloosheid, maar ook op de sociaal-economische status van het gezin, geslacht van het kind en schoolresultaten.

De *probleemstelling* van ons onderzoek luidt dan ook: Welke factoren bepalen de verwachting van ouders, over de kans op werk voor hun kinderen?

2 Theoretische oriëntatie en verwachtingen

Om bovengenoemde probleemstelling te onderzoeken is geen apart onderzoek opgezet. Er is gebruik gemaakt van bestaand onderzoeksmateriaal. Wij zijn daardoor enigszins beperkt in de exploratie van mogelijke samenhangen tussen het centrale concept binnen dit onderzoek, nl. de door ouders geschatte kans op werk voor hun kinderen en enkele achtergrondkenmerken. Het aanwezige materiaal bevat echter een aantal varia-

belen die voor onze probleemstelling zeer relevant zijn.

Een van die variabelen is de *sociaal-economische status* van het gezin. In de discussie over de kans op succes in de maatschappij komt het sociaal-economisch milieu regelmatig ter sprake. De kansen van kinderen uit lagere sociaal-economische milieus in school en beroep zouden nog altijd kleiner zijn dan die van de kinderen uit de hogere milieus (Peschar, 1979). Belangrijk is de vraag of de ouders en kinderen uit de lagere sociaal economische milieus een lagere verwachting van zichzelf hebben en daarom mogelijk minder presteren, of dat de maatschappij gerepresenteerd door bijv. onderwijzers en leerkrachten een lagere verwachting van hen hebben waardoor zij mogelijk anders beoordeeld worden. Uit een onderzoek van Jungbluth (1984) blijkt dat de leerkrachten inderdaad een andere verwachting hebben ten aanzien van kinderen uit lagere milieus. De verwachtingen met betrekking tot het cognitief-intellectueel presteren van leerlingen bleken bij de door hem benaderde leerkrachten onder andere afhankelijk te zijn van het beroepsniveau van de vader. Meijnen (1979) constateert dat ook de verwachtingen van de ouders zelf over de schoolprestaties van hun kinderen statusgebonden zijn. Ouders met een hogere sociaal-economische status hebben hogere verwachtingen dan ouders met een lagere sociaal-economische status, hetgeen van invloed zal zijn op de prestaties.

Daarom zijn wij ook benieuwd of er sprake is van milieuverschillen, waar het gaat om de verwachte kans op werk voor de kinderen. Wij veronderstellen dat er een positieve samenhang bestaat tussen het sociaal-economisch milieu van de ouders en de kans op werk die zij voor hun kinderen schatten.

Daarnaast zijn wij geïnteresseerd of de *vader al dan niet werk* heeft. Men mag immers verwachten dat mensen die zelf geen werk hebben, de kans op werk voor anderen – waaronder hun kinderen – ook lager zullen schatten dan werkenden. Het is mogelijk dat ouders zich in hun verwachtingen omtrent de kans op werk van hun kinderen ook laten leiden door de *schoolprestaties* van hun kinderen. De hoogte van de opleiding is maatgevend voor de hoogte van de maatschappelijke positie. Mensen met een hoge opleiding genieten nog altijd het hoogste be-

roepsprestige en onder hen komt werkloosheid relatief minder vaak voor (Rapportage arbeidsmarkt, 1984). Verondersteld wordt dat naarmate de schoolresultaten van kinderen beter zijn, de verwachte kans op werk groter is.

Niet alleen de hoogte maar ook het *soort opleiding* die kinderen volgen kan mogelijk van invloed zijn op de verwachte kans op werk. Zo is bekend dat in de bouw relatief veel werkloosheid heerst, maar dat er wel veel vraag is naar electrotechnici. Eén van de deelonderzoeken vond plaats op LTS-sen. Op LTS-sen kunnen leerlingen een keuze maken uit verschillende richtingen, o.a. bouw en timmeren, mechanische techniek, schilderen, meubelmaken, electrotechniek en motorvoertuigen. Het is interessant na te gaan of er een samenhang bestaat tussen de door ouders geschatte kans op werk voor hun kinderen en de richting die door hun kinderen gekozen is.

Niet bij de LTS-leerlingen, dit zijn bijna allemaal jongens, maar wel bij de lagere schoolkinderen zou *het geslacht* van het kind wel eens verschillen op kunnen leveren bij de door de ouders verwachte kans op werk. Nog steeds lijkt werk voor jongens belangrijker dan voor meisjes. Door ouders wordt meer belangstelling getoond voor de beroepskeuze van hun zoon dan van hun dochter (Kropman en Collaris, 1974). Wij verwachten dan ook dat ouders de kans op werk voor dochters lager schatten dan voor zonen.

3 Opzet en uitvoering van het onderzoek

3.1 Operationalisaties

De afhankelijke variabele, de door de ouders geschatte kans op werk voor hun kinderen, is geoperationaliseerd in de vraag: 'Hoe groot acht U de kans dat Uw kind na het doorlopen van zijn (vervolg)opleiding werk zal kunnen vinden?' De ouders konden kiezen uit 5 antwoordmogelijkheden variërend van zeer groot tot zeer klein.

Sociaal-economisch milieu is geoperationaliseerd met de vraag naar het beroep van de vader. De beroepen zijn aan de hand van de door Van Westerlaak e.a. (1976) gemaakte beschrijvingen, ingedeeld in zes klassen.

Iemand is in het onderzoek als werkloos opgevat, wanneer hij minstens 3 maanden als

werkzoekende bij het arbeidsbureau staat ingeschreven. Er is voor een periode van minstens 3 maanden gekozen, omdat de werkloosheid dan geen incidenteel karakter meer heeft. Voor de schoolprestaties zijn de rapportbeoordelingen gebruikt. Als er van een verbale in plaats van een numerieke beoordeling sprake was, hebben wij getracht deze omwille van het onderzoek toch in cijfers om te zetten. Rapportbeoordelingen op de verschillende vakken intercorreleren vrij hoog. De gemiddelde pearson-productmoment correlatie tussen de cijfers voor de verschillende vakken bedraagt namelijk .64. Daarom is besloten om de cijfers voor één vak te gebruiken. Aangezien de rapportcijfers voor rekenen het hoogst met de andere cijfers correleren hebben wij die als indicator genomen. Om niet al te zeer afhankelijk te zijn van toevallige beoordelingselementen, is het gemiddelde over de vier laatste rapportbeoordelingen genomen.

Slechts van een beperkt deel van de kinderen zijn evenwel de rapportbeoordelingen bekend. Als vervanging wordt bij de kinderen waarbij deze beoordelingen niet bekend zijn, de verwachte vervolgopleiding na de lagere-school als indicator voor de schoolprestaties genomen. Men mag immers aannemen dat de verwachte vervolgopleiding vooral gebaseerd zal zijn op de door het kind geleverde schoolprestaties. Voor de LTS-leerlingen, waarvan de schoolprestaties ook niet bekend zijn zal het niveau van hun opleiding als indicator genomen worden. De LTS kent namelijk drie opleidingsniveaus die verschillen qua moeilijkheidsgraad.

3.2 De onderzoekspopulatie

Wij maken gebruik van materiaal dat ontleend is aan twee verschillende onderzoeken. Het eerste is het onderzoek waarover wij in dit blad reeds gerapporteerd hebben (Baarda e.a., 1983), dat werd gehouden onder vijfde- en zesde-klassers van lagere scholen in 's-Hertogenbosch en hun ouders. Er werd een aselechte steekproef getrokken uit het bestand van lagere scholen in deze plaats. Uiteindelijk zijn 11 scholen in het onderzoek betrokken. Aan alle ouders (928) van de leerlingen uit de vijfde- en zesde-klas is een brief gestuurd, waarin om toestemming werd gevraagd voor het inzien van de schoolgegevens van hun kind. Deze brief bevatte ook

een aantal vragen betreffende de werksituatie van de vader, sociaal economische status van het gezin, de door hen geschatte kans op werk voor hun kind e.d. (zie par. 2). Voor onze analyse maken wij gebruik van de 583 geretourneerde formulieren. Niet van al deze kinderen zijn de schoolbeoordelingen verzameld. Dit is alleen gedaan voor de 60 kinderen die voor dit gedeelte van het onderzoek in aanmerking kwamen. Dit zijn 30 kinderen van werkloze vaders en 30 qua leeftijd, geslacht, schoolloopbaan, sociaal-economisch milieu en het al dan niet werken van de moeder vergelijkbare kinderen van werkende vaders.

Het andere onderzoek heeft plaatsgevonden bij vierde-klas LTS-leerlingen. Dit is een onderzoek naar de beleving van de toekomst en in het bijzonder toekomstig werk bij kinderen die in hun gezin al of niet te maken hebben gehad met werkloosheid van de vader, een broer of zus. Zes LTS-scholen in en rond Amersfoort werkten mee. Ook aan de ouders van de leerlingen van deze scholen werd een brief geschreven, waarin gevraagd werd om toestemming voor het onderzoek. De brief bevatte verder dezelfde vragen als bij het onderzoek in 's-Hertogenbosch. Alleen het responspercentage was hier veel lager; van de 947 aangeschreven ouders reageerden slechts 338 ouders, waarvan 89 te kennen gaven bezwaar te hebben tegen het onderzoek. Er resteerden toen nog 249 ouders. De betrekkelijk geringe respons bij de LTS-leerlingen noopt tot voorzichtigheid bij de interpretatie van de resultaten.

4 Resultaten

4.1 De geschatte kans op werk

Zowel de ouders van de lagere-schoolkinderen als de ouders van de LTS-leerlingen lijken nogal pessimistisch, waar het gaat om de kans op werk voor hun kinderen. Van de ouders met kinderen op de lagere-school zegt 36% en van de ouders met kinderen op de LTS 41% dat de kans op werk voor hun kinderen klein tot zeer klein is (zie Tabel 1). Er is geen sprake van een significant verschil ($t = 1.49/p > .05$) in de gemiddelde geschatte kans op werk tussen de ouders van de lagere-schoolkinderen (gem. = 2.75) en de ouders van de LTS-leerlingen (gem. = 2.63).

Tabel 1 *De door ouders van lagere-school kinderen en ouders van LTS-leerlingen geschatte kans op werk voor hun kinderen*

	lagere-school		LTS	
	n	%	n	%
zeer groot	13	(2)	13	(6)
groot	78	(14)	20	(9)
niet groot, niet klein	66	(48)	95	(44)
klein	128	(23)	54	(25)
zeer klein	70	(13)	35	(16)
Totaal	555	(100)	217	(100)

4.2 *De samenhang van de geschatte kans op werk met de onafhankelijke variabelen afzonderlijk*

Sociaal-economische status

Bij de lagere-schoolkinderen is er een duidelijk verband tussen de sociaal-economische status en de geschatte kans op werk ($r = .26/p < .0001$). Ouders met een middelbaar of hoger beroepsniveau schatten de kans op werk voor hun kinderen beduidend hoger; 26% verwacht dat de kans op werk voor hun kind groot tot zeer groot is. Bij de ouders uit de sociaal-economisch laagste klassen (de geschoolde en de ongeschoolde arbeiders) is dit percentage 10. Bij de LTS-leerlingen is er nauwelijks een verband tussen de sociaal-economische status van de ouders en de door hen geschatte kans op werk voor hun kinderen ($r = .10/p = .07$).

Ervaringen met werkloosheid

Mensen die langer werkloos zijn dan een jaar blijken veel pessimistischer dan mensen die korter werkloos zijn (zie Tabel 2). Ook arbeidsongeschikten zijn over het algemeen

wat pessimistischer. Mensen die ooit werkloos zijn geweest maar nu weer werk hebben blijken niet of nauwelijks pessimistischer te zijn dan mensen die nooit werkloos zijn geweest.

Voor de lagere-schoolleerlingen zijn de verschillen significant ($F = 3.82/p = .005$). Dit geldt niet voor de LTS-leerlingen; hoewel werklozen en arbeidsongeschikten de kans op werk voor hun kinderen gemiddeld wat lager schatten, is dit verschil toch niet significant ($F = 1.44/p = .24$). Daarom wordt in de verdere analyses bij de variabele ervaring-met-niet-werken een tweedeling aangehouden, t.w.: 1. de mensen die een jaar of langer werkloos zijn en de arbeidsongeschikten, en 2. de overige respondenten. Voor de LTS-leerlingen behoren alle werkloze vaders tot de eerste groep omdat daar niet specifiek naar de duur is gevraagd. Wel is het zo dat alle mensen die tot de categorie 'werkloos' gerekend worden minstens drie maanden werkloos zijn.

Schoolprestaties, vervolgopleiding, soort opleiding en niveau van de opleiding

Bij de 60 lagere-schoolkinderen, waarvan de rapportbeoordelingen bekend zijn, is de correlatie tussen hun schoolprestaties en de door hun ouders geschatte kans op werk relatief hoog ($r = .40/p = .001$). Dit geldt ook voor het niveau van de vervolgopleiding die de kinderen volgens de verwachting van hun ouders gaan volgen; de correlatie met de geschatte kans op werk is .56 ($p < .001$). Voor deze verbanden geldt: hoe beter de schoolprestaties, des te hoger de vervolgopleiding en des te hoger de geschatte kans op werk. Het verwachte niveau van de vervolgopleiding hangt namelijk sterk samen met de

Tabel 2 *De door ouders geschatte kans op werk voor hun kinderen gerelateerd aan hun ervaringen met werkloosheid (1 = zeer klein - 5 = zeer groot).*

	lagere school			LTS		
	n	gem.	spr.	n	gem.	spr.
werkend	404	2.81	.89	187	2.66	1.02
was werkloos	32	2.75	.84	14	2.50	1.09
is werkloos*				16	2.31	.95
is werkloos < 1 jaar	17	2.76	1.25			
is werkloos > 1 jaar	29	2.28	1.10			
arbeidsongeschikt	26	2.31	1.01	14	2.36	.74

* voor LTS is duur werkloosheid niet bekend

schoolprestaties ($r = .55/p = .001$).

Ook voor de totale populatie lagere-schoolkinderen is de correlatie tussen de verwachte vervolgopleiding en de door de ouders geschatte kans op werk relatief hoog ($r = .34/p < .0001$).

Bij de LTS-leerlingen correleert het opleidingsniveau nauwelijks ($r = .07/p = .15$) met de verwachte kans op werk. Ook het soort opleiding dat zij volgen (bouw, mechanische techniek e.d.) laat geen verschillen zien in de verwachte kans op werk ($F = 1.62/p = .16$).

Geslacht

Alleen bij de lagere-schoolleerlingen was het mogelijk te bekijken of er verschil is in de verwachte kans op werk tussen jongens en meisjes. In onze LTS-groep komen namelijk slechts 7 meisjes voor. De ouders van de lagere schoolkinderen blijken echter de kans op werk voor hun dochters niet anders te schatten dan voor hun zoons ($t = .58/p = .57$).

4.3 De samenhang van de geschatte kans op werk met de onafhankelijke variabelen gezamenlijk

Bij de LTS-leerlingen is er bij geen van de onafhankelijke variabelen sprake van een significant verband met de verwachte kans op werk. Verdere analyse heeft hier dan ook geen zin. Bij de lagere-schoolkinderen zijn er wel significante verbanden met de sociaal-economische status, de ervaringen met werkloosheid en de schoolprestaties. Het is echter de vraag in hoeverre deze aspecten elkaar overlappen. Daarom hebben wij voor deze drie variabelen het verband met de geschatte kans op werk nog eens berekend, maar nu met de methode van de partiële correlatie. Voor het niveau van de schoolprestaties hebben wij niet de schoolprestaties zelf, maar de verwachte vervolgopleiding genomen. Die correleert namelijk hoog met de schoolprestaties en daar hebben wij voor vrijwel alle kinderen de gegevens van.

Tabel 3 laat zien dat vooral de verbanden tussen respectievelijk sociaal-economische status en de ervaring met niet-werken met de geschatte kans op werk vrijwel verdwijnen, als er gecorrigeerd wordt voor de andere variabelen. De drie variabelen vertonen namelijk onderlinge samenhang. De productmoment correlatie tussen sociaal economische

status met achtereenvolgens de ervaring met niet-werken en het niveau van de verwachte vervolgopleiding is $-.22$ en $.43$. De correlatie tussen de ervaring met niet-werken en het niveau van de verwachte vervolgopleiding is $-.17$. (het gaat hierbij om de lagere schoolkinderen, $n = 411$). Deze correlaties zijn significant op minstens 1%-niveau.

Tabel 3 *Pearson-productmoment correlaties en partiële correlaties van drie onafhankelijke variabelen met de door de ouders geschatte kans op werk voor lagere-schoolleerlingen ($n = 411$)*

	correlatie		partiële corr.	
	r	p	r	p
soc.-economische status	.22	.001	.08	.05
ervaring niet-werken	-.14	.003	-.07	.07
niveau verwachte vervolgoapl.	.32	<.001	.25	<.003

Uit een stapsgewijze multiple regressieanalyse blijkt dat de verwachte vervolgopleiding de meeste gemeenschappelijke variantie verklaart. Het niveau van de verwachte vervolgopleiding wordt als eerste variabele in de analyse opgenomen; deze verklaart 10% van de variantie van de geschatte kans op werk. De beide andere variabelen (SES en ervaring niet-werken) voegen daar samen nog slechts één procent aan toe.

5 Discussie

Opvallend is het sombere perspectief dat ouders hebben over de kans op werk voor hun kinderen. Ongeveer 40% acht de kans dat hun kinderen werk vinden klein tot zeer klein. Een belangrijke vraag is in hoeverre die sombere verwachting van ouders reëel is. Als wij naar het percentage werklozen onder de schoolverlaters in 1984 kijken, blijkt dat ouders over het algemeen wel erg somber zijn. De door het Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid berekende kans op langdurige werkloosheid (meer dan 12 maanden) voor deze schoolverlaters is 18%. Het totale beeld van de werkloosheid en vooral de jeugdwerkloosheid geeft echter ook geen reden tot optimisme. Het percentage langdu-

rig werklozen onder schoolverlaters neemt namelijk steeds meer toe. Van de bij het arbeidsbureau geregistreerde schoolverlaters was in 1981 na 6 maanden nog 45% ingeschreven, in 1983 waren dat er al 58% (Schoolverlatersbrief 1984).

Ouders blijken zich bij de kans op werk voor hun kinderen vooral te baseren op de schoolprestaties van hun kinderen. Het is de vraag in hoeverre dit reëel is. Het percentage werklozen in 1983 onder de hoogst opgeleiden (7%) in Nederland is lager dan onder de laagst opgeleiden (21%) (Rapportage arbeidsmarkt 1984, blz. 42). Naast de schoolprestaties speelt ook het sociaal-economische milieu een rol bij de verwachtingen over de kans op werk. In de hogere milieus is men optimistischer. Een (methodisch) probleem is hier, dat er tussen de LTS-leerlingen nauwelijks verschil is wat betreft de sociaal-economische status van het gezin. De LTS-leerlingen vormen zowel qua sociaal-economisch milieu als qua schoolprestatie een homogener groep dan de lagere schoolleerlingen, die na de zesde-klas naar diverse vervolgopleidingen overstappen. Daardoor zijn er tussen de LTS-leerlingen nauwelijks verschillen te constateren op de onderzoeksvariabelen. Dat de ouders uit de sociaal-economisch hogere milieus optimistischer zijn, wordt waarschijnlijk mede bepaald door het feit dat in deze milieus werkloosheid relatief minder vaak voorkomt. Verder volgen de kinderen uit de hogere milieus zelf ook relatief vaker hogere opleidingen (Vlaskamp en Van Westerlaak, 1977, blz. 24).

De ongelijkheid wat betreft de toekomst-kansen van kinderen uit sociaal-economisch lagere milieus in vergelijking met kinderen uit hogere milieus lijkt nog steeds niet opgeheven. Het gaat om kansen zoals gepercipieerd door de ouders. Het is waarschijnlijk dat er een samenhang is tussen deze gepercipieerde kansen en de feitelijke mogelijkheden straks. Deze ongelijkheid in kansen wordt waarschijnlijk nog bevorderd door de verwachting van ouders uit sociaal-economisch lagere milieus dat de kans op werk voor hun kinderen kleiner is. Dat zal hun kinderen wellicht minder motiveren om zich extra in te zetten op school, hetgeen hun achterstand nog eens kan versterken.

Ook de ervaringen met al of niet-werken

spelen vanzelfsprekend mee in de verwachte kans op werk. Die ervaringen zijn echter wel enigszins milieugebonden. Ouders uit de lagere sociaal-economische milieus schatten de kans op werk voor hun kinderen al relatief laag; wanneer zij werkloos zijn wordt dit nog ongunstiger. Het is van belang na te gaan of dat van invloed is op de leermotivatie van kinderen, en zo ja in welke richting dat gaat. Door werkloosheid van hun vader kunnen kinderen gedemotiveerd raken; het is echter ook mogelijk dat kinderen van werklozen sterker gemotiveerd worden tot het leveren van goede schoolprestaties, juist om te voorkomen dat men later – evenals vader – geen baan krijgt of werkloos wordt. Leermotivatie, ons inziens een centrale variabele, konden wij niet in onze analyses betrekken. Wij maken immers gebruik van bestaand onderzoeksmateriaal, waarin deze variabele niet voorhanden is. Het is duidelijk dat een longitudinaal onderzoek geïndiceerd is, om een meer gefundeerde uitspraak te kunnen doen over de veronderstelling dat 'ervaringen met niet-werken' en 'een laag geschatte kans op werk' de leermotivatie en diens gevolge ook de leerprestaties ongunstig beïnvloeden. Om de onderzoeksresultaten die hier gepresenteerd zijn adequater te kunnen interpreteren, zal tevens in vervolgonderzoek uitgebreider en diepgaander ingegaan worden op de opinies van ouders over de verwachte kansen op werk voor hun kinderen.

Literatuur

- Baarda, D. B., A. P. M. Frowijn, M. P. M. de Goede en M. E. Postma, Schoolprestaties van kinderen van werkloze vaders. *Pedagogische Studiën*, 1983, 60, 473-484.
- Baarda, D. B., A. P. M. Frowijn, M. P. M. de Goede en M. E. Postma, *Kinderen van werklozen; Onderzoeksopzet*. Utrecht: RUU-IPAW, 1985.
- Jungbluth, P., Herkomst van milieu en sekse van leerlingen in relatie tot leerkrachtverwachtingen; impliciete selectie in het onderwijs. *Pedagogische Studiën*, 1984, 61, 402-411.
- Kropman, J. A. en J. W. M. Collaris, *Van jaar tot jaar*. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociologie, 1974.
- Meijnen, G. W., *Maatschappelijke achtergronden van intellectuele ontwikkeling*. Groningen: Wolters-Noordhoff, 1979.
- Peschar, J.L., *Milieu-school-beroep*. Groningen, 1975.

Rapportage arbeidsmarkt 1984. 's-Gravenhage: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 1984.

Schoolverlatersbrief 1984. 's-Gravenhage: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 1984.

Flaskamp, F. J. M. en J. M. van Westerlaak, Beroepskeuze in het spanningsveld tussen onderwijs en arbeidsmarkt. In: J. A. M. van Wezel (red.), *Arbeidsmarkt in beweging*. 's-Gravenhage: VUGA, 1977.

Westerlaak, J. M. van, J. A. Kropman en J. W. M. Collaris, *Beroepenklapper*. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociologie, 1976.

Curricula vitae

D. B. Baarda en M. P. M. de Goede zijn als docent verbonden aan het Instituut voor Pedagogische en Andragogische Wetenschappen der Rijksuniversiteit Utrecht.

G. E. M. van der Meulen participeerde in het kader van zijn doctoraalstudie klinische pedagogiek in het onderzoek waarvan hier verslag wordt gedaan.

Correspondentieadres: Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht.

Manuscript aanvaard 27-8-'85

Summary

Baarda, D. B., M. P. M. de Goede, G. E. M. van der Meulen. 'The chance that children will get a job in the future as estimated by their parents'. *Pedagogische Studiën*, 1986, 63, 74-80.

About 600 parents of Primary school pupils and about 250 parents of Elementary technical school pupils filled in a questionnaire concerning the chance that their children will get a job in the future. In general parents are rather pessimistic. Of the parents of Primary school pupils 36% estimate the chance for their children to get a job in the future small to very small; for the parents of Elementary technical schools that percentage is 41. The estimated chance correlates positively with the school reports of the children. There is also a slight positive correlation between the estimated chance and the social economic status of the family and a low negative correlation between that estimated chance and being unemployed. In short, unemployed parents of the lowest social economic classes estimate the chance as most unfavourable. The possible implications of these results for the school and the schoolcareers of children are discussed. In the group of Elementary technical schools we did not find significant correlations. However, this category of pupils is rather homogeneous with regard to the schoolreports as well as the social economic status of the family.